

2462
nērt. izsk.

LATVIJAS VALSTS
ARHĪVS

Austrāļņu valsts centrālais arhīvs
(Austrāļija)

F-2462

Pastāvīgā izlase

1898. - 2008.

Fonds Nr. 2462

Austrālijas latviešu centrālais arhīvs (Austrālija)
(1898.-2008.)

Vēsturiskā Izziņa

Fondraža nosaukums

Austrālijas latviešu centrālais arhīvs

Administratīvā vēsture

1947.gada 21.jūlijā Šveicē, Austrālijas Imigrācijas ministrs A.A.Kolvels (A.A.Calwell), Austrālijas valdības vārdā parakstīja vienošanos ar Starptautiskās bēgļu organizācijas sagatavošanas komisiju (The Preparatory Commission of International Refugee Organization, PCIRO) par pārvietoto personu uzņemšanu, ievadot latviešu bēgļu masveidīgu izceļošanu no Rietumeiropas uz Austrāliju.

Austrālija kļuva par ievērojamu trimdā esošo latviešu apmešanās zemi, vairums (60-65%) bija apmeties uz dzīvi 5 lielpilsētās – Sidnejā, Melburnā, Adelaidē, Brisbanē un Pertā.

Latviešu organizēšanās sākās jau 1947.gadā. 1947.gada 3.oktobrī Sidnejā nodibināja Austrālijas latviešu labdarības biedrību. 1949.gada sākumā – latviešu biedrību Adelaidē, pēc tam Melburnā, Kanberā un 1950.gadā arī Brisbanē un Pertā. Ap to pašu laiku sāka organizēties Daugavas Vanagu un Katoļu biedrības nodaļas. 1949.gadā dibinājās latviešu draudzes. Latviešu skauti darbību Austrālijā uzsāka 1948.gadā, bet gadu vēlāk gaidas. Tāpat, 1949.gadā sāka organizēties latviešu sportisti, dažādas profesionālas grupas, darbību atsāka studentu organizācijas.

1951.gada 22. jūlijā, dažādo organizāciju delegātu kopsanāksmē, nodibināja latviešu centrālo organizāciju – Latviešu apvienību Austrālijā (LAA), 1972.gadā LAA pievienojās Jaunzēlandes latviešu organizācijas, tāpēc delegātu kopsapulce 1972.gada decembrī Adelaidē, nolēma, ka LAA pārdēvējama par Latviešu apvienību Austrālijā un Jaunzēlandē (LAAJ). Apvienības Statūtos noteikts mērķis– „darbojoties demokrātiskā garā, veicināt Austrālijas latviešu organizāciju sadarbību sabiedriskā, kultūras un palīdzības laukā, veicināt latviskās kultūras saglabāšanu, izveidošanu un tautas ideju īstenošanu”. Mērķu sasniegšanai, LAAJ cenšas apvienot visus Austrālijas un Jaunzēlandes latviešus ar viņu organizāciju starpniecību, kā arī pārstāvēt viņu intereses valdības iestādēs. Organizācijas darbojas patstāvīgi, atbilstoši saviem statūtiem un vietējiem apstākļiem. LAAJ darbību vada delegātu kopsanāksmē ievēlēts Prezidijs, kura darbības laiks ir 3 gadi, ievērojot rotācijas secību – Melburnā, Sidnejā, Adelaidē.

LAAJ galvenie darbības virzieni:

1) cīņa par latviešu tautas tiesībām, brīvību un valsts neatkarības atgūšanu; politiskā darba veikšanai pie LAA pastāvēja Informācijas daļa, kopš 1964. gada informācijas un propagandas darbu saskaņo un veic LAAJ un DV Austrālijas valdes kopīgi veidotais Austrālijas latviešu Informācijas centrs (ALIC) (*Informācijas (politikas) nozare*)

2) latviešu izglītības veicināšana, kultūras un mākslas vērtību jaunrade un saglabāšana, ko īsteno pie LAA (LAAJ) izveidota Kultūras daļa; Kultūras daļā ietilpst Skolu nozare, Ārpusskolas izglītības nozare, Literatūras, Teātru, Tēlotājas mākslas, Lietišķās mākslas, Skaņu

mākslas nozares un latviešu mūzikas krātuve, Zinātnes nozare un Filmu nozare (*Kultūras nozare*)

3) rūpes par jaunatnes latvisko interešu veicināšanu un atbalstīšanu, sekmēt pulcēšanos latviešu organizācijās, saskaņot jaunatnes organizāciju darbību, piedalīties jaunatnes kursu rīkošanā, ko īsteno LAA (LAAJ) Jaunatnes daļa (*Jaunatnes nozare*)

1952.gadā, latviešu jaunatnes izglītības un kultūras darbinieku radošās darbības veicināšanai, izveidoja LAA (LAAJ) Kultūras fondu (KF).

LAA delegātu kopsanāsmē Sidnejā 1955.gada 5.janvārī kā autonomas iestādījums, kas savā darbībā pakļauts tieši LAA Prezidijam, dibināts Austrālijas latviešu centrālais arhīvs (ALCA) ar galveno mērķi- apzināt, vākt, krāt, aizsargāt, uzglabāt, iegūt, sistematizēt, apstrādāt un publicēt materiālus, datus, ziņas, dokumentus un citas kultūras vērtības par latviešiem Austrālijā.

Par pirmo arhīva vadītāju kļuva I.Šterns, par saviem palīgiem-uzaicinot J.Baltaku un J.Masulānu.

Arhīvam ir trīs daļas : Arhīva daļa, kuras korespondentu uzdevums bija ziņu vākšana par notikumiem Austrālijas latviešu centros (dažādu latviešu organizāciju un personu dokumentu krātuve); Bibliotēkas daļa (publikāciju krātuve); Statistikas daļa, kurā tika krāti un apstrādāti statistikas dati, ALCA izsūtītās aptaujas lapas par latviešu organizācijām un latviešiem Austrālijā, tika veidota Austrālijā mirušo latviešu kartotēka.

Arhīva darbībai nepieciešamo finansējumu piešķir LAAJ Kultūras Fonds.

Apraksta vienības uzkrāšanas laiks

No 1955.gada līdz 2008.gadam.

Glabāšanas vēsture

Fonda materiāli uzkrāti pakāpeniski, Sidnejas Latviešu namā Stratfildā, kas saskaņā ar ALCA Statūtiem kļuva par arhīva novietojuma vietu.

Tiešais iegūšanas avots

Dokumentus valsts glabāšanā LVA nodevuši Austrālijas Latviešu centrālā arhīva vadītājs Alis Eke (2005.gada 14.novembra Dāvinājuma līgums Nr.87/142) un Juris Ivars Ruņģis (2009.gada 1.septembra Dāvinājuma līgums Nr.70/16)

Temats un saturs

Fondu veido Austrālijas latviešu centrālo organizāciju pamatdarbības dokumenti, Austrālijas latviešu organizāciju apvienību, latviešu biedrību, to priekšteču, latviešu draudžu, dažādu latviešu organizāciju, studentu apvienību, kredītsabiedrību, Latviešu Skautu un Gaidu Jendu, latviešu skolu, kultūras, interešu, profesionālo apvienību, biedrību un kopu dokumenti, izdevumi un sakrātie materiāli, kā arī nozīmīgi dažādu personu biogrāfiskie, radošie un dienesta darbības dokumenti, ALCA glabāšanā nodotie DP nometņu materiāli, ALCA Statistikas daļas sakrātās un apkopotās ziņas par latviešiem Austrālijā, reģistri un kartotēkas. Latviešu organizāciju dokumentu sastāvs nepilnīgs, nozīmīgāko daļu veido LAA un LAAJ lietvedībā veidojušies Prezidija un nozaru pamatdarbības dokumenti (sēžu protokoli, darbības pārskati, sarakste). Plašā fotogrāfiju kolekcija satur Austrālijas latviešu centrālo organizāciju un biedrību, kultūras un interešu apvienību, baltiešu organizāciju, dažādu kultūras sarīkojumu, latviešu mākslinieku, zinātnieku, kultūras un sabiedrisko darbinieku fotogrāfijas, kā arī sakrātās DP

nometņu, dažādu personu fotogrāfijas, kopumā raksturojot latviešu daudzpusīgo dzīvi Austrālijā sākot jau no pirmajiem ieceļošanas gadiem. Fondā iekļautas arī ALCA Bibliotēkas daļas sakrātās publikācijas Austrālijas presē par imigrācijas, pavalstniecības un asimilācijas jautājumiem un latviešu sabiedrisko un kultūras dzīvi Austrālijā.

Izvērtēšana

ALCA uzkrātie materiāli valsts glabāšanā saņemti daļēji sakārtotā veidā, aprakstīšanas procesā veikta dokumentu vērtības ekspertīze, dublikātu atlase. LVA neprofila materiāli- video un audioieraksti atlasīti nodošanai glabāšanā Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhīvā.

Dokumentu sistematizācija

Dokumentu sistematizācija un aprakstīšana veikta 2010.- 2013.gadā, atbilstoši Dokumentu aprakstīšanas standarta prasībām. Fonds sadalīts 21 autonomā dokumentu grupā – sērijās, plašākajām sērijām veidotas apakšsērijas. Izveidota lietu sistematizācijas shēma. Sastādīts apraksts Nr.1-v, aprakstā iekļauti 104433 dokumenti (tai skaitā 39 artefakti un 2522 fotogrāfijas), izveidotas 1135 lietas. Lietas aprakstā sakārtotas atbilstoši sastādītajai lietu sistematizācijas shēmai – LAA un LAAJ pamatdarbības dokumenti, LAA un LAAJ daļu un nozaru dokumenti, LAA un LAAJ ietilpstošo organizāciju, draudžu, biedrību, apvienību, kopu, skolu dokumenti, baltiešu organizāciju dokumenti, dažādu, LAA un LAAJ neietilpstošo, organizāciju dokumenti, DP nometņu materiāli, dažādu personu biogrāfiskie, radošie un dienesta darbības dokumenti, ALCA sakrātie dokumenti, fotogrāfijas, ALCA sakrātie priekšmeti, ALCA Bibliotēkas daļas sakrātie materiāli. Lietas sērijās un apakšsērijās pamatā sistematizētas nomināli – hronoloģiskā kārtībā, 12. sērijas (latviešu skolas) un 13.sērijas (latviešu profesionālās, interešu apvienības, biedrības) lietas sērijas ietvaros kārtotas alfabēta secībā pēc to darbības vietām, 17.sērijas (dažādu personu dokumenti) un 18.sērijas (sakrātie dokumenti un iespieddarbi) lietas kārtotas alfabēta secībā pēc uzvārdiem vai nosaukumiem.

Organizāciju lietvedības un sarakstes lietās ievērots dokumentu oriģinālās kārtības princips, dokumenti lietās nav sistematizēti. Pievienots aprakstā lietoto saīsinājumu saraksts.

Komplektēšana

Nav zināms.

Pieejamības noteikumi

Bez ierobežojuma, vispārējā izmantošanā.

Dokumentu valoda

Fondā dokumenti latviešu, angļu, vācu un franču valodās. Norāde par dokumentiem svešvalodās apraksta piezīmju ailē.

Fiziskais raksturojums

Vispārējais dokumentu fiziskais stāvoklis apmierinošs. 20 gs. sākuma un 1940-1950 gadu dokumentiem lapu malas burzītas, atsevišķas lapas plēstas, dziestoši teksti un citi papīra bojājumi. Konkrētas norādes apraksta piezīmju ailē.

Uzziņu palīglīdzekļi

Apraksts glabājamo lietu līmenī (1-v)

Archīvs, I-XXXI, Pasaules brīvo latviešu apvienība un Kārļa Zariņa fonds, Melburnā, 1973.-1993.

Latviešu Kultūras dienas Austrālijā 1951-1970, Latviešu apvienības Austrālijā grāmatu apgāds, 1971.

Latviešu Kultūras dienas Austrālijā 1971-1990, Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē izdevums, 1995.

„Latvju enciklopēdija”, Amerikas latviešu apvienības latviešu institūts, 1985.

Saisītās apraksta vienības

Fonds Nr.2458 Austrālijas latviešu Kultūras dienas

Fonds Nr.2801 Austrālijas Latviešu sporta pārvalde

Fonds Nr.2623 Brisbanes latviešu biedrība

Fonds Nr.2802 Brisbanes latviešu ev.ļut. Māras draudze

Fonds Nr.2183 Daugavas Vanagu Adelaides nodaļa

Fonds Nr.2330 Daugavas Vanagu Austrālijas valde

Fonds Nr.2295 Daugavas Vanagu Balaratas nodaļa

Fonds Nr.2510 Daugavas Vanagu Džilongas nodaļa

Fonds Nr. 2678 Daugavas Vanagu Kanberas nodaļa

Fonds Nr.2621 Latviešu biedrība Rietumaustrālijā

Fonds Nr.2578 Latviešu Preses biedrības Austrālijas kopa

LVA esošie Austrālijas latviešu personu fondi.

Vēsturisko izziņu sastādīja:

Personu fondu un ārvalstu dokumentu nodaļas
galvenā arhīviste

A.Gūtmane

19.09.2013

LIETAS Nr. _____ APLIECINĀJUMA LAPA

Lietā iešūtas (ievietotas) A. (Citas)
ar cipariem un vārdiem

_____ lapas

tai skaitā lapas ar litera Nr. _____,

izlaisti lapu Nr. _____;

+ _____ iekšējā apraksta lapas

Lietas noformēšanas un fiziskā stāvokļa īpatnības	Lapu Nr.

Lapu aizpildīja galv. P. Glab [Paraksts] B. Cincovs
amats paraksts paraksta atšifrējums